



Uitkomsten en analyse enquête inclusief onderwijs

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	Onderzoeksopzet	3
2.1	Periode van afname	3
2.2	Afnamevorm	3
2.3	Opbouw van de vragenlijst	3
2.4	Schaal	4
2.5	Respondenten.....	4
3	Resultaten per niveau	4
3.1	Persoonlijk niveau	5
3.1.1	Visie	5
3.1.2	effecten van inclusie.....	5
3.1.3	Ervaren ondersteuning.....	6
3.1.4	Competentie	7
3.2	Schoolniveau	8
3.3	Bestuursniveau	9
3.4	Niveau Samenwerkingsverband.....	10
4	Analyse.....	10
5	Adviezen.....	11
6	Representativiteit	11

1 Inleiding

In het kader van de wettelijke opdracht rondom inclusief onderwijs heeft het samenwerkingsverband een enquête uitgezet onder de scholen. Deze uitvraag heeft als doel inzicht te verkrijgen in de wijze waarop scholen al invulling geven aan inclusief onderwijs, welke ondersteuningsbehoeften er zijn en waar zich eventuele knelpunten voordoen.

De enquête is uitgezet onder schoolleiders, intern begeleiders/zorgcoördinatoren en leerkrachten. De resultaten dienen als onderlegger voor beleidsontwikkeling, gerichte ondersteuning en de actualisering van het ondersteuningsaanbod binnen het samenwerkingsverband.

2 Onderzoeksopzet

Voor het in kaart brengen van de stand van zaken rondom inclusief onderwijs is gekozen voor een praktische en toegankelijke online onderzoeksopzet. Deze opzet maakt het mogelijk om op een laagdrempelige manier relevante informatie te verzamelen die direct bruikbaar is voor verdere beleidsontwikkeling en het bepalen van gerichte vervolgstappen.

2.1 Periode van afname

De enquête is afgenomen in de periode van 1 november 2025 tot en met 12 december 2025. In deze periode hebben scholen voldoende tijd gekregen om de vragenlijst in te vullen.

2.2 Afnamevorm

De vragenlijst is online uitgezet. Dit maakte het voor respondenten mogelijk om de enquête op een moment naar keuze in te vullen. Daarnaast zorgde de digitale afname voor een efficiënte verwerking van de resultaten.

2.3 Opbouw van de vragenlijst

De enquête bestond uit een combinatie van:

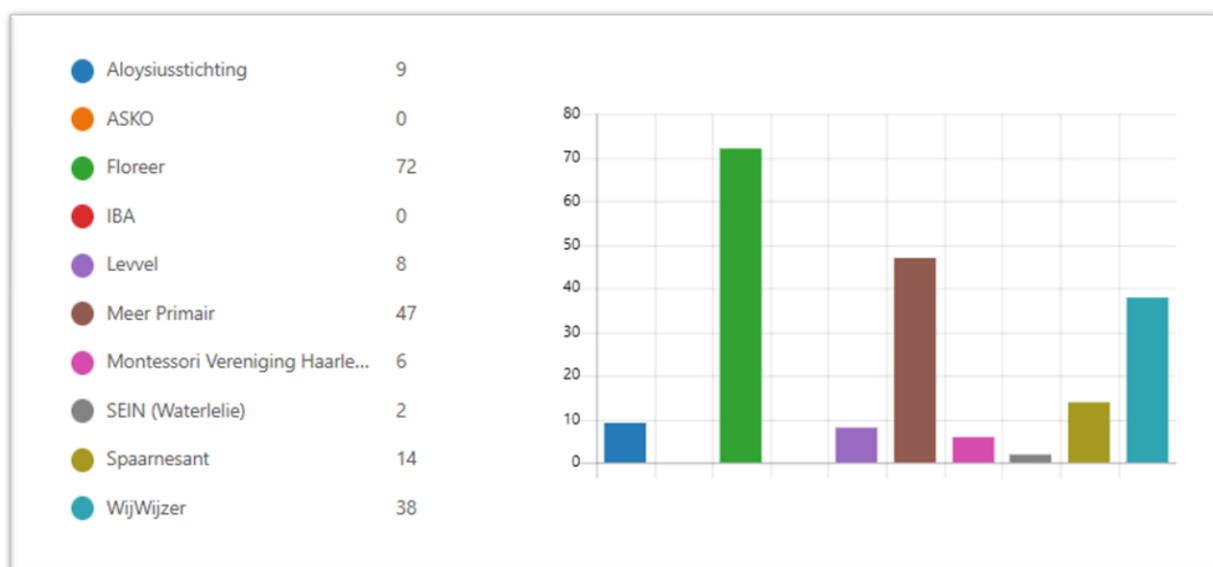
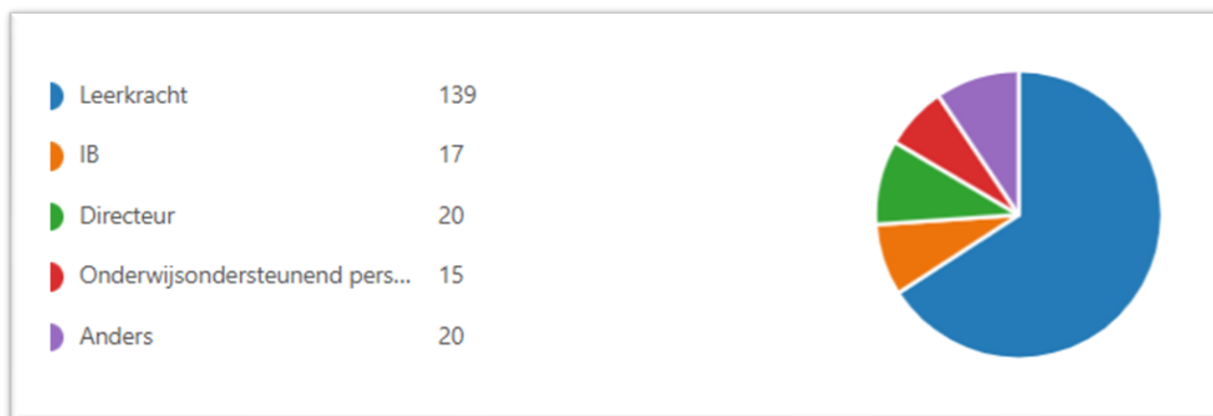
- Meerkeuzevragen om inzicht te krijgen in algemene trends, ervaringen en meningen;
- Open vragen waarin respondenten hun antwoorden konden toelichten of aanvullende opmerkingen konden geven.

Door deze combinatie is zowel cijfermatige informatie verzameld als inhoudelijke verdieping. Dit geeft een completer beeld van hoe inclusief onderwijs binnen de scholen wordt ervaren en waar ontwikkelpunten liggen.

2.4 Schaal

■ Helemaal oneens ■ Oneens ■ Neutraal ■ Eens ■ Helemaal eens

2.5 Respondenten



Het totaal aantal respondenten bedraagt 196, verdeeld over de bovengenoemde besturen. Meer dan 70% van de scholen heeft de enquête ingevuld. Het aantal respondenten verschilt per school.

3 Resultaten per niveau

De uitvraag is opgedeeld in verschillende niveau's:

- Persoonlijk niveau: gericht op de individuele ervaring, handelingsbekwaamheid en ondersteuningsbehoefte van de respondent.
- Schoolniveau: gericht op beleid, ondersteuningsstructuur, samenwerking en
- Bestuursniveau: gericht op beleidskaders, facilitering en sturing.

- Samenwerkingsverbandniveau: gericht op ervaren ondersteuning, samenwerking, procedures en ontwikkelpunten.

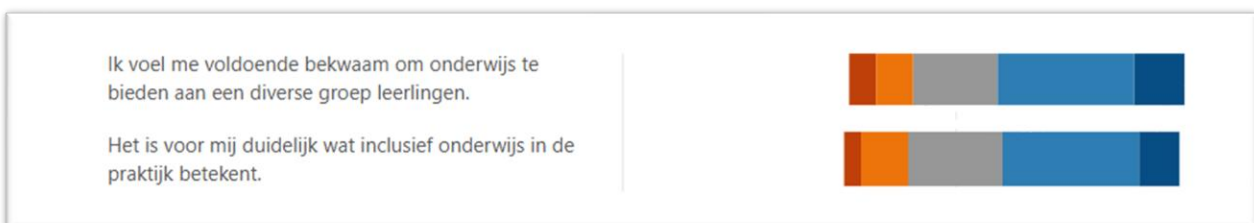
Door deze gelaagde opzet ontstaat niet alleen inzicht in individuele ervaringen, maar ook in hoe inclusief onderwijs wordt vormgegeven en ondersteund binnen de bredere organisatiecontext. Dit maakt het mogelijk om gerichte verbeteracties te formuleren op het niveau waar deze het meest effectief zijn.

3.1 Persoonlijk niveau

3.1.1 Visie



De resultaten bij de stelling "Ik sta positief tegenover inclusief onderwijs" laten een gemengd beeld zien. Een deel van de respondenten is duidelijk positief (37.7%), maar er is ook een grote neutrale middengroep (27%) en een substantiële groep die kritisch of afwijzend reageert (35.2). Dit wijst erop dat inclusief onderwijs nog niet breed en eenduidig gedragen wordt. De neutrale en kritische antwoorden kunnen duiden op onzekerheid over wat inclusief onderwijs concreet betekent en/of zorgen over haalbaarheid, werkdruk en benodigde ondersteuning. Dit vraagt om verdere gezamenlijke verheldering van de visie én aandacht voor randvoorwaarden en praktische uitvoerbaarheid.

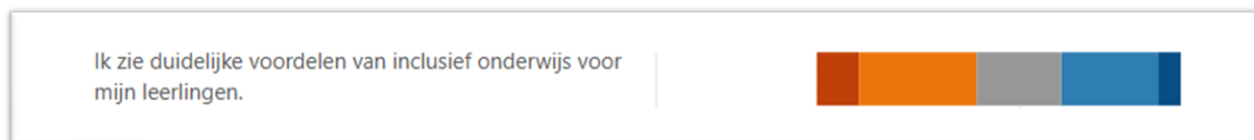


Er is sprake van basisdraagvlak en vertrouwen: veel professionals (52.5%) voelen zich bekwaam en vinden inclusief onderwijs in grote lijnen duidelijk. Tegelijkertijd wijst de relatief grote neutrale groep (28.6%) op ruimte voor verduidelijking, gezamenlijke taal en verdere professionalisering, zodat inclusie in de praktijk consistent en uitvoerbaarder wordt.

3.1.2 Effecten van inclusie

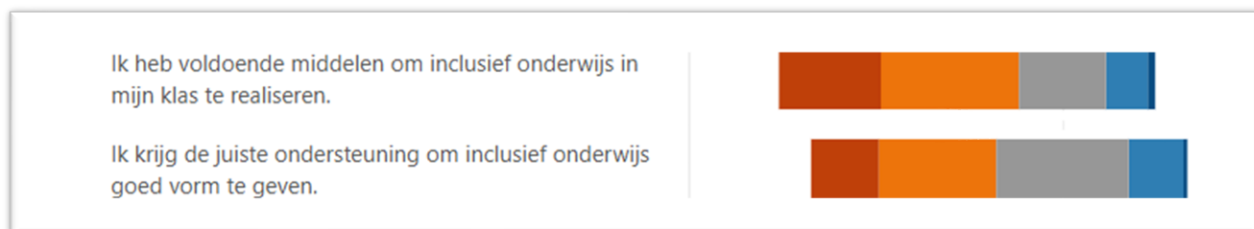


De resultaten bij de stellingen over de opbrengsten van inclusief onderwijs laten een wisselend beeld zien. Bij de stelling "Alle leerlingen hebben baat bij een inclusieve leeromgeving" is sprake van een duidelijk verdeelde mening, met zowel een substantiële groep die het oneens is (51%) als een groep die het eens is (34.7%). Voor de stelling "Inclusief onderwijs vergroot kansengelijkheid" is het beeld overwegend positief (42.4%), al blijft er een merkbare neutrale middengroep (24.5). De meeste steun is zichtbaar bij de stelling "Inclusief onderwijs vergroot het respect van leerlingen naar elkaar", waar de antwoorden duidelijk richting 'eens' verschuiven (68.9%). Alles bij elkaar wijst dit op draagvlak voor sociale en kansrijke effecten, maar ook op twijfel en verschil in overtuiging over de opbrengsten voor álle leerlingen.



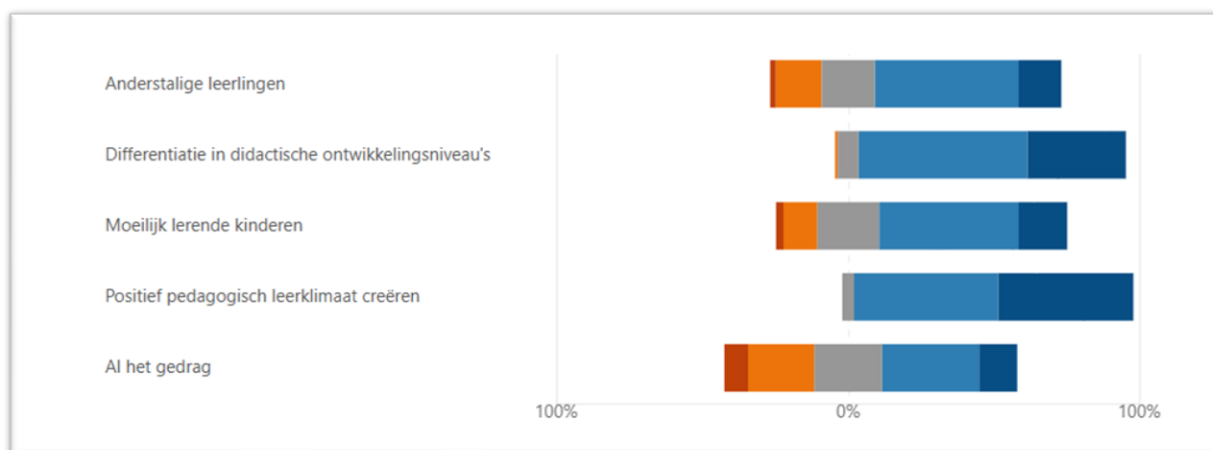
De resultaten bij de stelling "Ik zie duidelijke voordelen van inclusief onderwijs voor mijn leerlingen" laten een gemengd beeld zien. Er is een beduidende groep respondenten die het oneens is (43.8%) maar ook een aanzienlijke groep die het eens is (32.6%). Daarnaast is er een neutrale middengroep (23.5%). Dit wijst erop dat de respondenten verdeeld zijn in de mate waarin de voordelen van inclusief onderwijs in de dagelijkse praktijk worden ervaren: een deel ziet duidelijke opbrengsten, terwijl een ander deel hier (nog) onvoldoende effecten van herkent of twijfels heeft.

3.1.3 Ervaren ondersteuning



De resultaten bij de stellingen over de ervaren ondersteuning laten een overwegend kritisch beeld zien. Bij de stelling "Ik heb voldoende middelen om inclusief onderwijs in mijn klas te realiseren" is de grootste groep het oneens (63.7%). Dit geldt ook voor de stelling: "Ik krijg de juiste ondersteuning om inclusief onderwijs goed vorm te geven" (49%). Daarnaast is er een aanzienlijke neutrale middengroep. Dit wijst erop dat veel respondenten inclusie weliswaar als ambitie herkennen, maar in de praktijk tekorten ervaren in middelen en ondersteuning. Het versterken van randvoorwaarden (tijd, expertise, ondersteuning in de klas en externe begeleiding) lijkt daarmee een belangrijke voorwaarde voor verdere ontwikkeling richting inclusiever onderwijs.

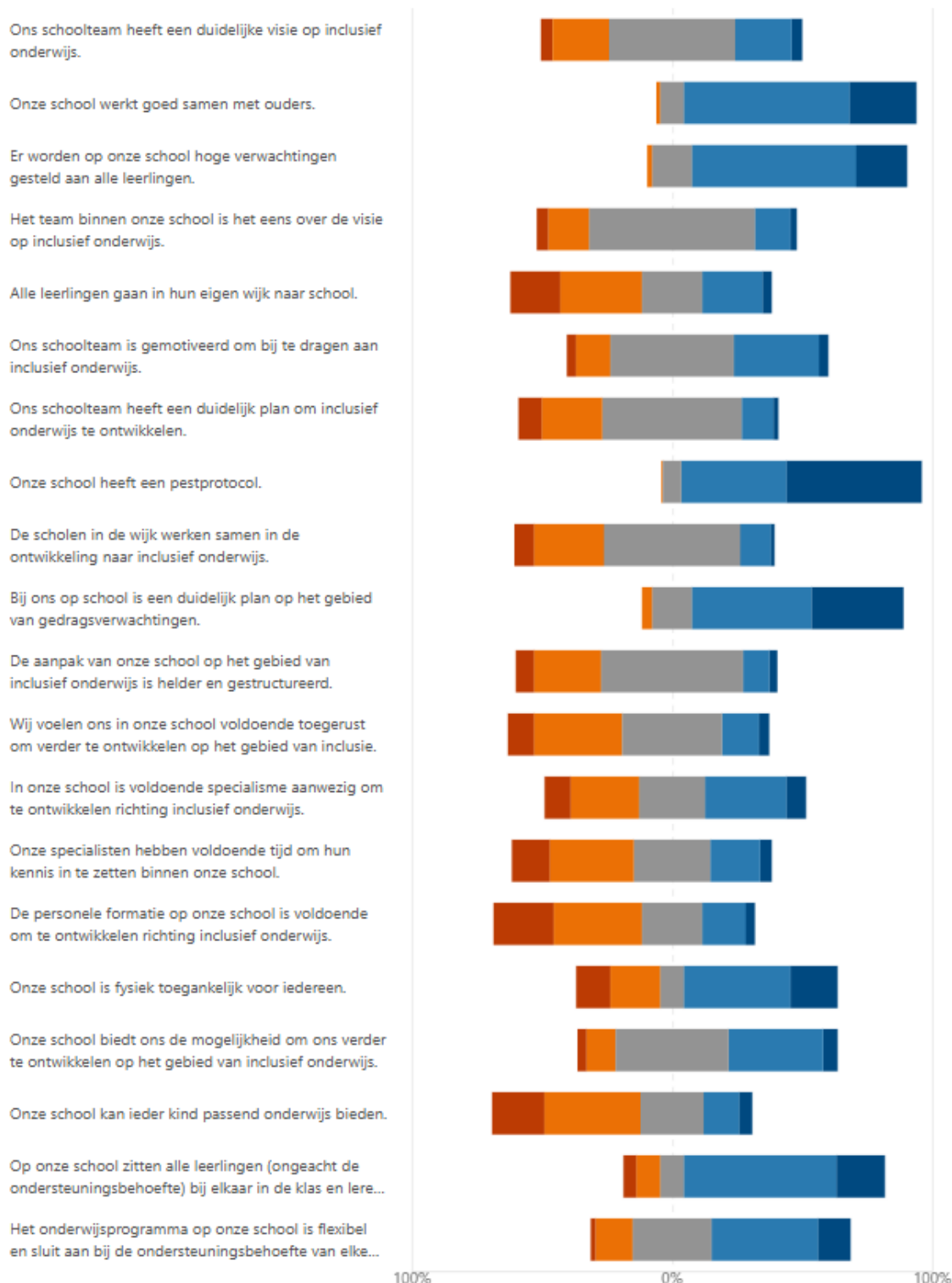
3.1.4 Competentie



De uitkomsten laten zien dat de basisvaardigheden rondom pedagogisch klimaat en didactische differentiatie sterk zijn. De grootste ontwikkelbehoefte zit bij gedrag, en in mindere mate bij ondersteuning voor anderstalige leerlingen en moeilijk lerende kinderen. Dat leerkrachten zich competent voelen binnen het huidige onderwijsaanbod is een belangrijke kracht. Tegelijkertijd laat de ontwikkeling richting inclusief onderwijs zien dat dit aanbod en de bijbehorende competenties niet altijd toereikend zijn voor de toenemende diversiteit in de klas.

Inclusie vraagt om verdieping en verbreding van pedagogische en didactische vaardigheden, zoals handelingsgericht werken, differentiëren op meerdere niveaus, en het effectief inzetten van extra ondersteuning binnen de groep. Daarom is het noodzakelijk te investeren in professionele ontwikkeling, teamleren en ondersteunende structuren, zodat leerkrachten zich ook competent voelen in het begeleiden van alle leerlingen.

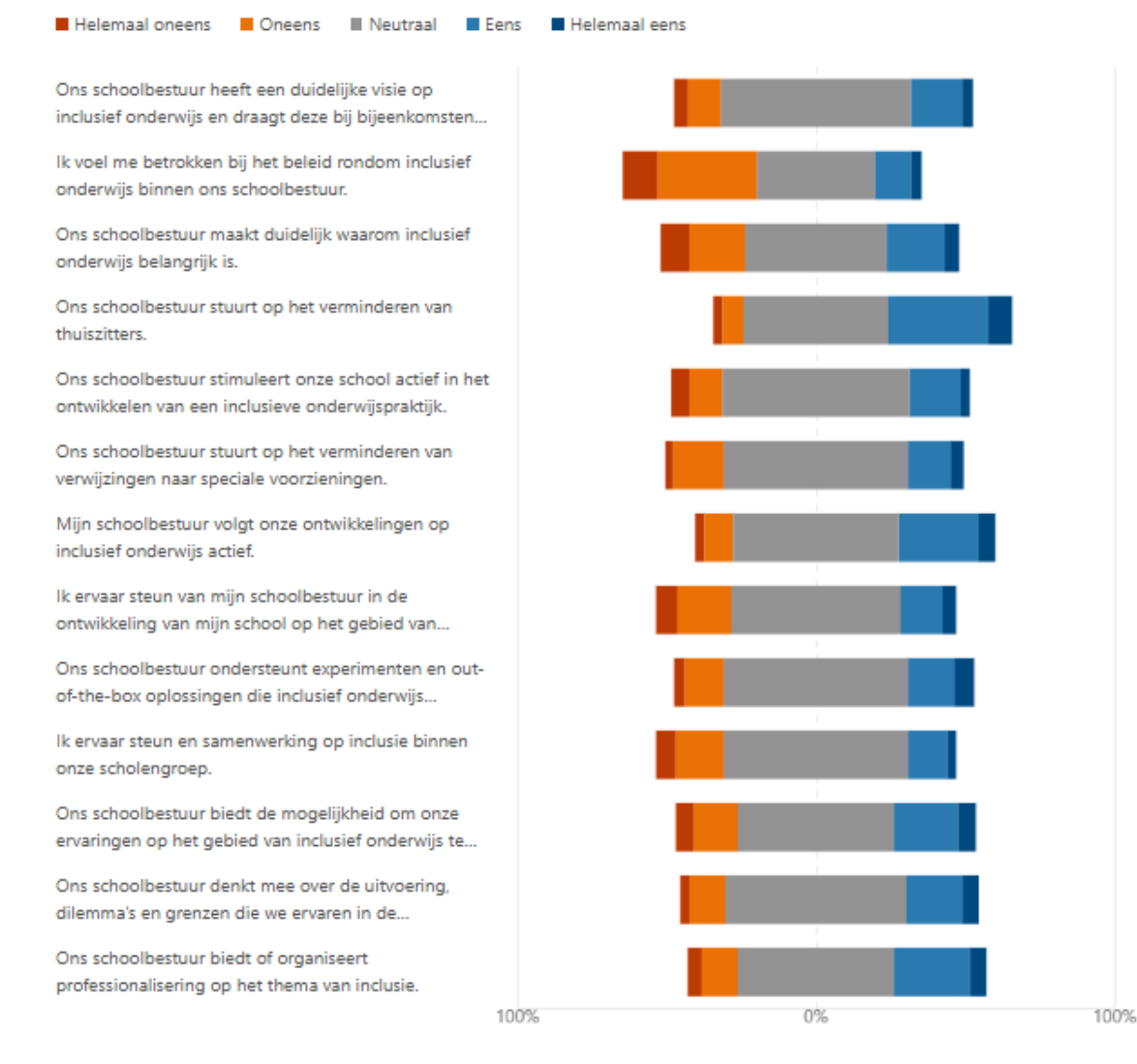
3.2 Schoolniveau



De resultaten laten zien dat scholen al belangrijke elementen van inclusief onderwijs realiseren (o.a. ouderbetrokkenheid, hoge verwachtingen, sociale veiligheid en inclusieve groepsvorming). Tegelijkertijd is er een duidelijke ontwikkelopgave op het gebied van visievorming en gezamenlijke koers, planmatige aanpak, en vooral structurele randvoorwaarden zoals tijd, formatie en inzet van

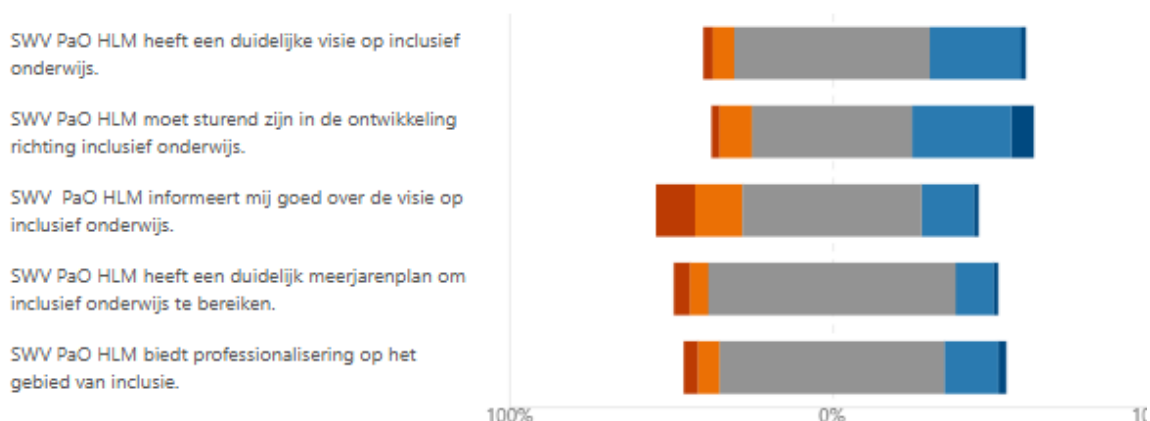
expertise. Verdere groei richting inclusief onderwijs vraagt daarom niet alleen om motivatie, maar ook om gerichte investering in capaciteit en een gedeelde, concreet uitgewerkte schoolaanpak.

3.3 Bestuursniveau



De resultaten laten zien dat het schoolbestuur op onderdelen zichtbaar inzet op inclusie (o.a. thuiszitters, volgen van ontwikkelingen en professionalisering). Tegelijkertijd is er een brede neutrale groep en op enkele thema's een kritische onderstroom, met name rondom betrokkenheid bij beleid en het ervaren van concrete bestuurlijke steun. Dit wijst op een ontwikkelbehoefte in het versterken van de bestuurlijke communicatie, het expliciteren van doelen en keuzes, en het structureel betrekken van scholen bij de verdere uitwerking en implementatie van inclusief onderwijs.

3.4 Niveau Samenwerkingsverband



De resultaten laten zien dat het samenwerkingsverband niet negatief wordt beoordeeld, maar dat het beleid rond inclusief onderwijs voor veel respondenten nog onvoldoende zichtbaar, concreet of bekend is. De dominante neutraliteit suggereert dat er vooral winst te behalen is in communicatie, concretisering en herkenbare uitvoering (zoals duidelijker meerjarenplan, sterker regiegevoel en zichtbare professionaliseringsactiviteiten).

4 Analyse

De resultaten laten een gemengd en genuanceerd beeld zien van het draagvlak voor en de uitvoering van inclusief onderwijs. Er is sprake van een basisdraagvlak: een aanzienlijk deel van de respondenten staat positief tegenover inclusie en voelt zich in grote lijnen bekwaam binnen het huidige onderwijsaanbod. Tegelijkertijd is er een grote neutrale middengroep en een substantiële kritische groep, wat erop wijst dat inclusief onderwijs nog niet eenduidig wordt gedragen en dat onzekerheid bestaat over betekenis, haalbaarheid en concrete opbrengsten in de praktijk.

Met name ten aanzien van de effecten van inclusief onderwijs verschillen de overtuigingen. Respondenten zien vooral sociale opbrengsten, zoals meer respect tussen leerlingen en in mindere mate kansengelijkheid, terwijl er meer twijfel bestaat over de vraag of alle leerlingen daadwerkelijk profiteren en of de voordelen in de dagelijkse onderwijspraktijk voldoende zichtbaar zijn. Dit wijst erop dat inclusie nog niet door iedereen als effectief en werkbaar wordt ervaren.

Daarnaast komt duidelijk naar voren dat veel professionals tekorten ervaren in middelen, tijd en ondersteuning. Hoewel pedagogisch klimaat en didactische basisvaardigheden als sterk worden gezien, ervaren leerkrachten knelpunten bij toenemende diversiteit, met name op het gebied van gedrag en specifieke ondersteuningsbehoeften. Dit benadrukt dat inclusie vraagt om verdere professionalisering en structurele ondersteuning, zodat leerkrachten zich ook competent voelen in het begeleiden van alle leerlingen.

Scholen realiseren al belangrijke elementen van inclusief onderwijs, zoals sociale veiligheid, ouderbetrokkenheid en hoge verwachtingen. Tegelijkertijd is er een duidelijke ontwikkelopgave op het gebied van visievorming, gezamenlijke koers en planmatige aanpak, evenals het versterken van randvoorwaarden. Ook op bestuurlijk niveau en binnen het samenwerkingsverband is inclusie zichtbaar als ambitie, maar voor veel respondenten nog onvoldoende concreet en herkenbaar. De

overheersende neutraliteit wijst op kansen om via betere communicatie, duidelijkere keuzes en zichtbare uitvoering het draagvlak en vertrouwen verder te versterken.

5 Adviezen

Het is aan te bevelen om te investeren in gezamenlijke visievorming rondom inclusief onderwijs. De grote neutrale middengroep laat zien dat het begrip inclusie nog niet voor iedereen voldoende concreet is. Door samen een gedeelde en praktisch uitgewerkte visie te ontwikkelen, ontstaat meer duidelijkheid over wat inclusief onderwijs betekent voor het dagelijks handelen in de klas en voor de school als geheel.

Daarnaast vraagt de analyse om een gerichte versterking van randvoorwaarden. Tekorten in tijd, middelen en ondersteuning vormen een duidelijke belemmering voor verdere ontwikkeling. Het is daarom belangrijk om structureel te investeren in formatie, expertise in en rond de klas en toegankelijke ondersteuning, zodat inclusie niet alleen een ambitie blijft maar ook haalbaar wordt in de praktijk.

Ook professionalisering verdient blijvende aandacht. Leerkrachten beschikken over een sterke pedagogische en didactische basis, maar inclusie vraagt om verdere verdieping, met name op het gebied van gedrag, omgaan met diversiteit en het effectief inzetten van ondersteuning. Professionalisering werkt hierbij het meest krachtig wanneer deze verbonden is aan de eigen praktijk en gezamenlijk wordt vormgegeven.

Verder is het raadzaam om de zichtbaarheid en communicatie van beleid en ondersteuning te versterken. Zowel op school- als bovenschools niveau kan duidelijker worden gecommuniceerd over doelen, keuzes en lopende initiatieven, zodat professionals beter herkennen wat er al gebeurt en waar zij ondersteuning kunnen verwachten.

Tot slot ligt er een duidelijke ontwikkelkans in het versterken van de rol en regie van het samenwerkingsverband. Door scholen actiever te betrekken bij beleidsontwikkeling, een herkenbare koers uit te dragen en professionaliseringsactiviteiten zichtbaar en samenhangend aan te bieden, kan het vertrouwen groeien en wordt inclusie steeds meer een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

6 Representativiteit

De resultaten van de enquête moeten worden gelezen met aandacht voor de representativiteit van de respons. De omvang van de respons is voldoende om duidelijke patronen en aandachtspunten te signaleren, maar het is niet zeker in hoeverre de respondenten een volledige afspiegeling vormen van de totale populatie. Dit betekent dat de uitkomsten niet één-op-één kunnen worden vertaald naar alle betrokken professionals.

De bevindingen geven inzicht in de ervaringen en opvattingen van de respondenten op het moment van afname. Het is mogelijk dat sommige scholen, functies of perspectieven sterker vertegenwoordigd zijn dan andere, wat invloed kan hebben op de resultaten.

Tegelijkertijd bieden de uitkomsten waardevolle aanknopingspunten voor vervolgacties. De resultaten maken zichtbaar waar behoefte bestaat aan verdere verduidelijking, ondersteuning en ontwikkeling, en vormen daarmee een concrete basis voor het vormgeven van professionaliseringsactiviteiten en gerichte ondersteuning. De enquête kan zo worden benut als

startpunt voor het versterken van kennis, vaardigheden en gezamenlijke handelingsbekwaamheid rond inclusief onderwijs.